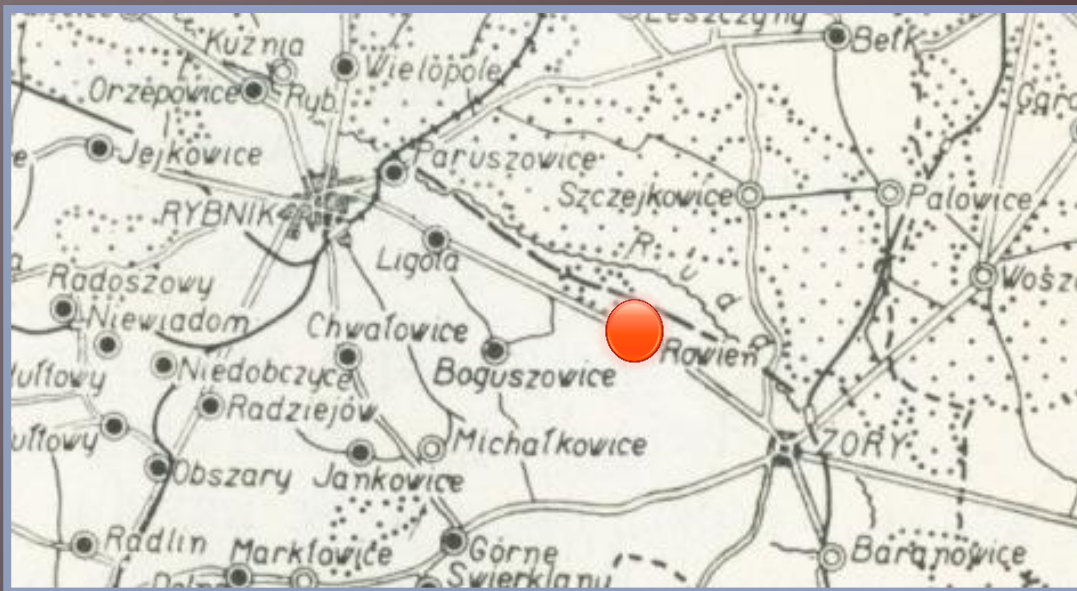

Nikodem Sobik

Gabriela Bonk, Rybnik 2014

Fragment mapy
powiatu
rybnickiego
z 1937 roku
z zaznaczoną
wioską ROWIEŃ

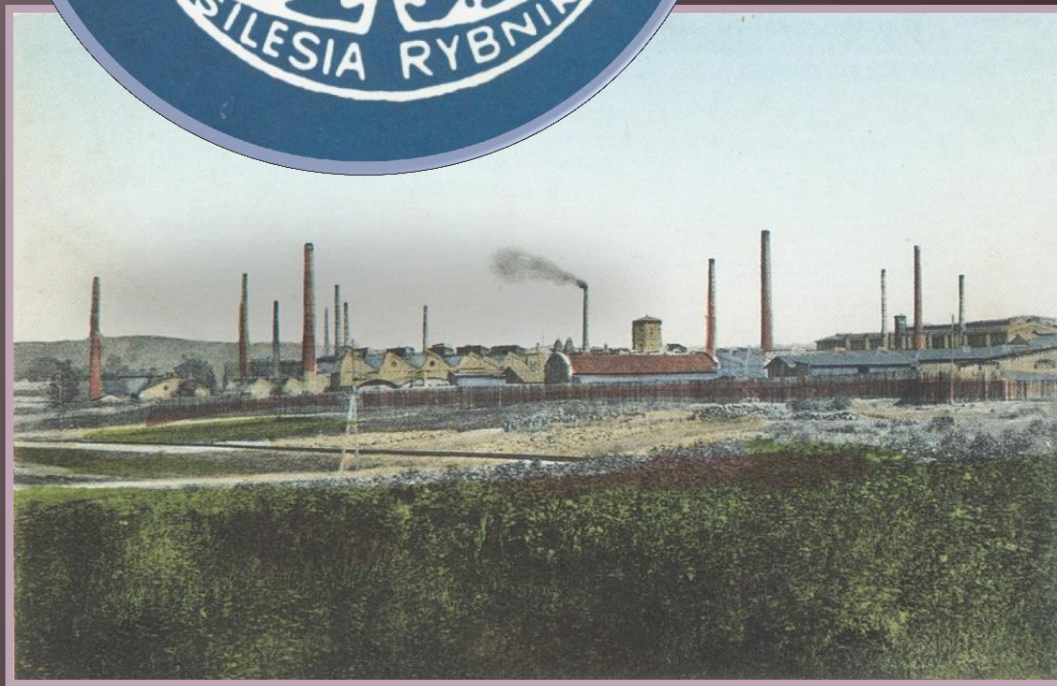
Nikodem urodził się 15 września 1894 roku w Rowniu (dziś dzielnica Żor), w rodzinie Jana i Pauliny z Olesiów (starsi bracia Nikodema:

- Józef zginął w czasie I wojny światowej,
- Robert brał udział w III powstaniu śląskim)

Dom wiejski w powiecie rybnickim

Dziewięcioosobowa rodzina musiała się
wyżywić z niewielkiego gospodarstwa
rolnego (Nikodem był szóstym
z siedmiorga dzieci)

„Huta Silesia” - kartka pocztowa wydana
w Zwickau ok. 1912 roku

W 1910
roku
(w wieku
16 lat)
Nikodem
podjął pracę
zarobkową
w walcowni
Huty Silesia
w Rybniku

Chorzowscy robotnicy

Wędrując „za chlebem” pracował także w hucie w Turyngii (Zagłębie Ruhry)
W 1914 roku siłą wcielony do armii niemieckiej walczył jako artylerzysta na froncie zachodnim (I wojna światowa), był ranny a później więziony za przekonania

Kopalnia
„Chwałowice”
w 1936
roku
Ze zbiorów
A. Getler

Po wojnie, w 1918 roku wrócił na Śląsk i pracował
w kopalni w Chwałowicach

Msza powstańców

Był aktywnym działaczem Polskiej Organizacji Wojskowej. Walczył w trzech powstaniach
Wybitny patriota i nieugięty bojownik o wolność Śląska

*„Męstwem osobistym i energią zasłużył na
najwyższe uznanie”*

Nikodem Sobik w mundurze powstańczym w 1919 roku

*„Chłop to był w pełnym tego
słowa znaczeniu bojowy”*
Należał do najdzielniejszych
przywódców powstańczych ziemi
rybnicko- wodzisławskiej.
Talentem wojskowym zasłynął
szczególnie w trzecim powstaniu,
gdy w nocy przez zaskoczenie
opanował ze swoim batalionem
Żory, zdobywając 8 karabinów
maszynowych a rankiem już
nacierał na Paruszowiec, by zająć
go po kilku godzinach

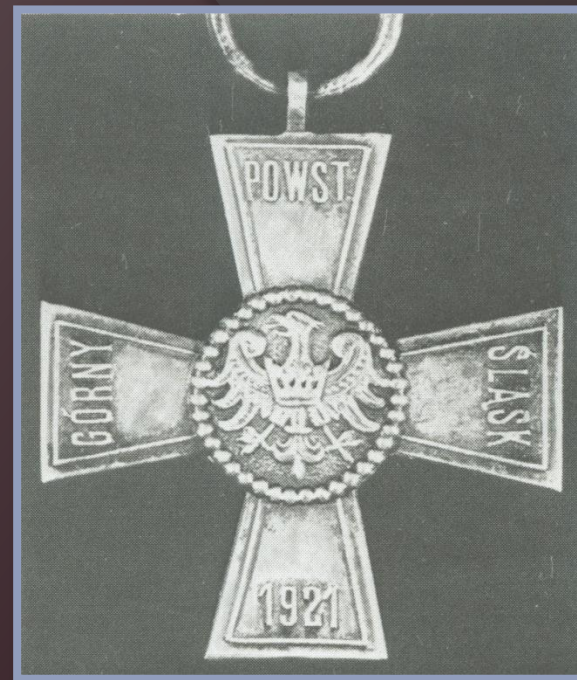
Grupa
powstańców
rybnickich
w 1921 roku
na
stanowisku
bojowym

Jego batalion zasłużył się także w ciężkich walkach o Rudy, nad Odrą, w rejonie Starego Koźła, pod Kędzierzynem Koźlem i Górą Świętej Anny

Określano go, jako „*najbardziej odważnego a zarazem szalonego dowódcę z okresu powstań śląskich*”

Był świetnym gawędziarzem. Opowiadał, jak uciekając przed Niemcami wbiegł do obory i błyskawicznie przebrał się za wiejską kobietę dojącą krowę. Niemcy widząc zwyczajną babę mruknęli coś pod nosem i pobiegli dalej szukać Sobika. Niemcy polowali na niego bez przerwy. Często nocował w stodołach, w lesie, w zbożu...

Krzyż
Rybnickiego
Pułku
Powstańczego
(awers)

W III powstaniu
śląskim był
dowódcą
2 batalionu w pułku
żorskim

Za zasługi
odznaczony przez
marszałka Józefa
Piłsudskiego
orderem Virtuti
Militari

Kpt. Nikodem Sobik w mundurze
powstańczym (lata 1930-te)

Kpt. Nikodem Sobik wśród powstańców

Miał samorodny talent wojskowy

Wśród odznaczeń, które otrzymał był między innymi:
Krzyż Niepodległości, Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi, Krzyż
z Mieczami na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi,
Gwiazda Górnos Śląska...

Nikodem Sobik na czele defilady powstańców

Po wyzwoleniu
Górnego
Śląska służył
w polskim
wojsku jako
porucznik
w Grudziądzu

Źródło ilustracji: Michał Brewczyk: *Bohaterowie. Wybitni Polacy, wyjątkowi ludzie*. Kalendarz Stowarzyszenia Pomocy Chorym na Stwardnienie Rozsiane na rok 2012. Rybnik: ProBono, 2011

Jesienią 1923 roku odwiedził majątek Głuchowo koło Torunia – tam poznał 17 letnią Małgorzatę Elsner, najstarszą córkę administratora majątku. W kwietniu, w czasie trzeciej wizyty oświadczył się... Co ciekawe wybranka powstańca śląskiego, wielkiego patrioty – była Niemką i nie znała języka polskiego... Ślub odbył się w Tczewie, w garnizonowym kościele 15 listopada 1924 roku. Dwa lata później urodziła się Mira, a rok po niej Dagobert.

Nikodem Sobik z rodziną

Rybnik ulica Sobieskiego

Kartka pocztowa
z okresu
międzywojennego

W okresie międzywojennym Nikodem Sobik był właścicielem przedsiębiorstwa spedycyjnego (właścicielem jednego z kilku w województwie samochodów) i prezesem Zarządu Powiatowego Związku Powstańców Śląskich. Był duszą wielu innych organizacji społeczno-politycznych.

Nikodem lubił grać z Mirą i Dagobertem w karty, w „młynka”, w „chińczyka.” Syna zabierał na polowania. Był ojcem surowym ale bardzo dobrym. Córka Nikodema, Mira uczęszczała do szkoły prowadzonej przez Siostry Urszulanki w Rybniku (ukończyła szkołę podstawową i zdała egzamin do gimnazjum)

Zdjęcia z archiwum
Zgromadzenia, na których widać
dziewczęta z lat
międzywojennych

W archiwum nie zachowała się
wzmianka o tej konkretnej
uczennicy, a to dlatego, że
z powodu zawieruchy wojennej
Mira nie znalazła się na liście
absolwentek

Nikodem był znany z poczucia humoru
Miał dwa psy bernardyny. Jeden wabił się Adolf
a drugi Hitler
Niestety, Niemcy z V kolumny jednego psa otruli
a drugiego mocno uderzyli w głowę...
By chronić biedne zwierzę oddał je właścicielowi
Hotelu Polskiego

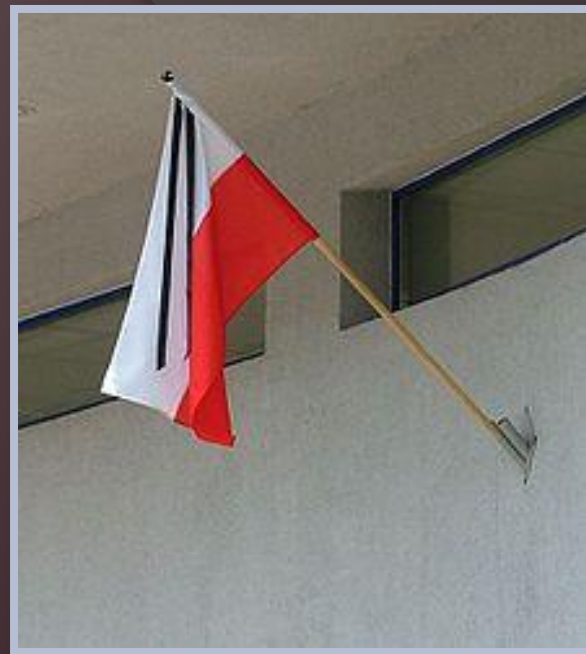
Było w nim coś
z sowizdrzała, kpiarza,
walczącego ciągle
z tym, z czym zgodzić
się nie mógł

W maju 1935 roku, gdy zmarł
Józef Piłsudski – ogłoszono
żałobę narodową

W Rybniku, do domu Sobików
zaczęły schodzić się delegacje
z kondolencjami a nawet
wieńcami

Bo skoro żałoba narodowa, to
któż inny mógłby umrzeć jak
nie Nikodem Sobik

Obraz ze zbiorów Muzeum w Rybniku

Został zarejestrowany
przez Niemców na tzw.
specjalnej księdze gończej
sonderfandungsbuch

Jego zdjęcie wraz
z fotografią siedmiu
innych „najbardziej
zjadłych Polaków”
umieszczono
w automatach w Bytomiu,
Gliwicach i Berlinie

Każdy Niemiec za parę
fenigów mógł sobie kupić
fotografie największych
wrogów Rzeszy, wśród
nich Nikodema Sobika

Źródło ilustracji: Michał Brewczyk: *Bohaterowie. Wybitni Polacy, wyjątkowi ludzie*. Kalendarz Stowarzyszenia Pomocy Chorym na Stwardnienie Rozsiane na rok 2012. Rybnik: ProBono, 2011

Rodzina Nikodema przed wojną została ewakuowana w Kieleckie, do Chmielnika gdzie 28 sierpnia 1939 roku ostatni raz żona widziała Nikodema
Tam z dziećmi przeżyła wojnę czekając na wiadomości o ojcu rodziny

Nikodem Sobik w mundurze oficera 65 pp w Grudziądzu

Nikodem organizował
Ochotnicze Oddziały
Powstańcze Uczestniczył
w walce obronnej w 1939
roku od Rybnika, przez
Mikołów, Łaziska,
Sandomierz, Rozwadów
po Tomaszów Lubelski
By uniknąć niewoli
niemieckiej przedostał się
do Lwowa, gdzie
został aresztowany przez
Rosjan...

3055. СТРАЧИНСКИЙ Поликарп Янович 1905
 3056. СКУРОВСКИЙ Николай Болеславович 1905
 3057. СОБИК Никодым Янович 1894
 3058. СЛИЗЕНЬ Ольгерд Генрихович 1895

Мógł uniknąć aresztowania,
 gdyby, jak go namawiano
 – zjął mundur, ale stwierdził:
*„Jestem polskim oficerem,
 nie będę udawał cywila”*
 Został osadzony w obozie
 w Starobielsku

Fragment wykazu jeńców obozu
 w Starobielsku
 Pod numerem 3057 figuruje
 Nikodem Janowicz (syn Jana) Sobik

СПИСОК
Учетных дел на убиавших военнопленных Старобельского Лагерь НКВД СССР

№№ п/п	Фамилия, имя, отчество	Год рожде- ния	Примеча- ние
1.	АРИНОВИЧ Казимир Янович	1907	
2.	АЛЬБИНСКИЙ Болеслав Болеславович	1915	
3.	АЛЬФЕР Иосиф Александрович	1894	
4.	АВТУШЕВСКИЙ Казимир Александрович	1904	
5.	АНИСФЕЛЬД Маркус Моисеевич	1907	
6.	АРТКЕ Казимир Болеславович	1907	
7.	АРКУШЕВСКИЙ Лешек Вацлавович	1897	
8.	АНГЛИК Станислав Станиславович	1899	
9.	АДЛЕР Якуб Адольфович	1903	
10.	АРНКЕР Эдвард Ричардович	1898	
11.	АУЖИЦКИЙ Витольд Тадеушевич	1911	
12.	АНДРИХОВИЧ Донат Антонович	1913	
13.	АДАМЧИК Зислав Владиславович	1886	
14.	АПЕЛЫЙ Карл Каролович	1899	
3046.	СИДОРОВИЧ Карл Осипович	1912	
3047.	СИМОН Казимир Антонович	1915	
3048.	СПОЛЬСКИЙ Казимир Антонович	1897	
3049.	СОКОЛ-СОКОЛОВСКИЙ Константин Иосиф	1906	
3050.	СКАВРОНСКИЙ Казимир Вацлавович	1900	
3051.	СЕМЬЯК Кароль Карлович	1907	
3052.	СКШИЦКИЙ Конрад Павлович	1912	
3053.	СТАХЕВИЧ Петр Петрович	1897	
3054.	СТАХОВЯК Павел Петрович	1898	
3055.	СТРАЧИНСКИЙ Поликарп Янович	1905	
3056.	СКУРОВСКИЙ Николай Болеславович	1905	
3057.	СОБИК Никодым Янович	1894	
3058.	СЛИЗЕНЬ Ольгерд Генрихович	1895	
4007.	ЯРОШИНСКИЙ Андрей Маврицевич	1914	
4008.	ЯРНУШКЕВИЧ Чеслав Иосифович	1888	
4009.	ЯНАС Юльян Янович	1915	
4010.	ЙОСЕФСБЕРГ Эмиль Бернардович	1896	
4011.	ПАЙОНГ Юзеф Юзефович	1893	
4012.	ПИСТЛЬ Рудольф Рудольфович	1889	
4013.	ПРОКОПОВИЧ Сигизмунд Иосифович	1900	
4014.	ПРИМАКОВСКИЙ Ярослав Юзефович	1898	
4015.	ПОТОЦКИЙ Альбин Юльинович	1906	
4016.	ПИЛЬ Михаил Александрович	1908	
4017.	ПЕЦЬКА Юзеф Валентинович	1895	
4018.	ПАКОВСКИЙ Казимир Владиславович	1897	
4019.	ПЕЛЬТЫН Георгий Адольфович	1901	
4020.	ПРОФИЦ Станислав Казимирович	1896	
4021.	ЖУРОВСКИЙ Тадеуш Войцехович	1902	
4022.	ЖАБАРТОВСКИЙ Альберт Янович	1910	
4023.	ДЫДУХ Генрих Болеславович	1906	
4024.	ЛЕМАН Болеслав Янович	1892	
4025.	ПОСТУЛА Иосиф Иосифович	1910	
4026.	КПИСЬ Станислав Францевич	1909	
4027.	КОВАЛЬЧУК Ян Станиславович	1890	
4028.	ЧУЛАК Юльиш Антонович	1909	
4029.	НОВАТАРСКИЙ Веслав Юзефович	1910	
4030.	УРБАСИК Павел Петрович	1910	
4031.	НИВИНСКИЙ Генрих-Марьян Адамович	1909	

НАЧАЛЬНИК О. О. СТАРОБЕЛЬСКОГО ЛАГЕРЯ НКВД
 СЕРЖАНТ ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
 (М. ГАЙДИДЕЙ)
 СЕКРЕТАРЬ О. О. ЛАГЕРЯ НКВД СССР (БОЛДАРЕВА)

№ _____
 г. Старобельск

Zamordowany przez
NKWD
najprawdopodobniej
24 kwietnia 1940 roku
w Charkowie

Zbiorowa mogiła, w której
go pochowano znajduje
się w Piatichatkach

Patriotą oddanym
Ojczyźnie był do końca
życia...

Czaszki pomordowanych
oficerów

Symboliczny pogrzeb ofiar
Starobielska w Charkowie
w 1991 roku

3 maja 1940 roku do żony
dotarła ostatnia, napisana
20 marca kartka od
Nikodema:

*„Kochana Żono, Miruś
i Bobuś... jestem zdrów....
Bądźcie dobrej myśli.
Całuję was serdecznie...”*

Do swojej śmierci w 1960
roku żona nie poznała losu
męża... Wydawało się
niemożliwe, żeby Nikodem,
znany z szaleńczej odwagi
i niepospolitego sprytu
mógł zginąć lub przepaść
bez wieści...

Piatichatki
- Cmentarz
Ofiar
Totalitaryzmu
w Charkowie

Dopiero w 1991 roku córka Mira i syn Dagobert otrzymali oficjalny dokument Polskiego Czerwonego Krzyża mówiący o uwięzieniu i śmierci Nikodema...

Syn Nikodema

Komandor porucznik
Dagobert Sobik
ur. w Rybniku 2 X 1927
zm. 24 VII 1993

Wykładowca w Wyższej
Szkołe Marynarki
Wojennej w Gdyni,
a następnie w Ustce

Kmdr Dagobert Sobik

Dąb i obelisk upamiętniające Nikodema Sobika

Poniżej uroczystość
(w 2010 roku) zasadzenia
Dębu Pamięci na Kleszczówce
w Żorach, w której
uczestniczyła córka Nikodema
Mira i jego wnuk Sławomir

Obejście Szkoły Podstawowej
nr 1 w Żorach

Listopad 2010 rok

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Rybniku

Pani Mira Krzywiżniak – córka Nikodema gościem spotkania

Grób Małgorzaty na
cmentarzu w Rybniku
- będący także
symbolicznym grobem jej
męża - Nikodema

S O B I K

KPT. W. P. NIKODEM

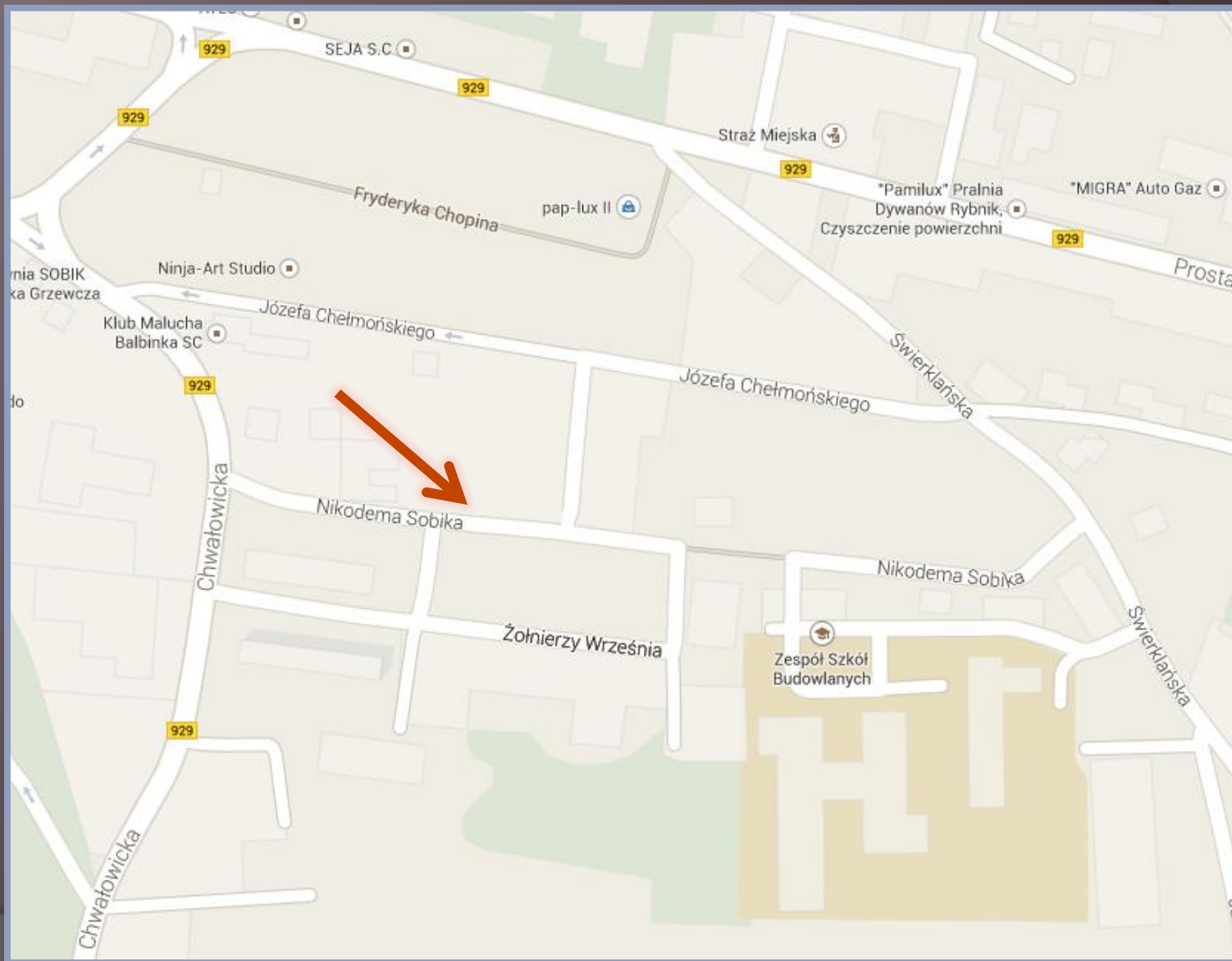
15 9 1894 1940

STAROBIELSK - CHARKÓW

MAŁGORZATA

3 2 1907 4 9 1960

Ulica Nikodema Sobika w Rybniku, w dzielnicy Meksyk, blisko Zespołu Szkół Budowlanych

Wnuk Nikodema, Sławomir Krzywiżniak jest aktorem

Serdecznie dziękuję Rodzinie Nikodema Sobika za pomoc.
Prezentacja prawdopodobnie zostanie w przyszłości
uzupełniona

Bibliografia:

- Delowicz Jan: *Bohater dwóch miast – Żor i Rybnika*. W: *Michał Brewczyk przedstawia: Bohaterowie. Wybitni Polacy, wyjątkowi ludzie. Kalendarz Stowarzyszenia Pomocy Chorym na Stwardnienie Rozsiane*. Rybnik: ProBono, 2011
- Delowicz Jan: *Śmierć przyszła wiosną*. Żory: Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku, 2000. ISBN 83-913366-0-3. *Nikodem Sobik*, s. 93- 98
- *Huta Silesia 1753- 1978*. Red. Henryk Rechowicz. Katowice: Uniwersytet Śląski, 1977, s. 50- 52
- Libura Innocenty: *Sobik Nikodem*. W: *Encyklopedia Powstań Śląskich*. Opole: Instytut Śląski, 1982, s. 515
- Libura Innocenty: *Z dziejów domowych powiatu. Gawęda o ziemi rybnickiej*. Opole: Instytut Śląski, 1984, s. 257-259
- Lubina- Cipińska Danuta: *Jestem polskim oficerem*. „Nowiny” z 3 listopada 1999, s. 7
- Musiolik Longin: *Rybniczanie. Słownik biograficzny*. Rybnik: Agencja Artus, 2000. ISBN 83-913131-2-3. *Sobik Dagobert*, s. 163; *Sobik Nikodem*, s. 164
- Musiolik Longin: *Śląscy patroni rybnickich ulic*. Rybnik: PTTK, 1994. *Sobik Nikodem*, s. 42- 43
- Musioł Józef: *Ludzie tej ziemi*. Warszawa: Wydawn. MON, 1980. ISBN 83-11-06511-X. *Mój dobry dowódca*, s. 100- 123